

๕. โสสมุพิก วตฺถุ ๔๕

“ปเร จ น วิชานนุตฺติ อิมํ ฌมฺมเทสนํ สตุถา เขตฺวเน
วิหรนฺโต โสสมุพิกे ภิกฺขุ อารพฺภ กเถสิ ฯ

โสสมุพียํ หิ โฆสิตารามे ปญฺจสตปญฺจสตปรีวารา เทว
ภิกฺขุ วิหรีสุ: วินยฺชโร จ ฌมฺมกถิโก จ ฯ เตสุ ฌมฺมกถิโก
เอกทิวสํ สรีรวลลยฺหํ กตุวา อุกทโกฏฺฐเก อัจฉนอุทกาวเสสํ
ภาชเน จเปตุวา นิกฺขมิ ฯ ปจฺจนา วินยฺชโร ตตฺถ ปวิฏฺฐโจ ตํ
อุทกํ ทิสฺวา นิกฺขมิตฺวา อิตฺรํ ปุจฺฉนฺติ “อาวุโส ตยา อุทกํ
จปีตฺนฺติ ฯ “อาม อาวุโสติ ฯ “เกี ปเนตฺถ อาปตฺติภาวํ น ชานาสีติ ฯ
“อาม น ชานามีติ ฯ “โหตาวุโส, เอตฺถ อาปตฺตีติ ฯ “เตนหิ

๕. โกสมุพิก วรรค ๕๐

ปฏิภกริสสามิ นนฺติ ฯ “สเจ ปน เต อาวุโส อสณฺจิจฺจ อสฺติยา
กตํ, นตฺถิ อาปตฺติตฺติ ฯ โส ตสฺสา อาปตฺติยา อนาปตฺติทิกฺขิ
อโหสิ ฯ วินยฺชโรปิ อตฺตโน นิสฺสิตกานํ “อํ ฌมฺมกฺธิโก อาปตฺตี
อาปชฺชมาโนปิ น ชานาตีติ อโรเจสิ ฯ เต ตสฺส นิสฺสิตเก ทิสฺวา
“ตุมหากํ อุปชฺชมาโย อาปตฺตี อาปชฺชิตฺวาปิ อาปตฺติภาวํ น
ชานาตีติ อหํสุ ฯ เต คนฺตฺวา อตฺตโน อุปชฺชมายสฺส อโรเจสุํ ฯ
โส เอวมาห “อํ วินยฺชโร ปุพฺเพ ‘อนาปตฺติตฺติ วรรคฺวา อิทานิ
‘อาปตฺติตฺติ วรรคฺติ, มุสฺวาทึ เอโสติ ฯ เต คนฺตฺวา “ตุมหากํ อุปชฺชมาโย
มุสฺวาทึติ กถียํสุ ฯ เต เอวํ อณฺณมณฺณํ กลหํ วรรคฺมยํสุ ฯ ตโต
วินยฺชโร โอกาสํ ลภิตฺวา ฌมฺมกฺธิกสฺส อาปตฺติยา อทสฺสเน
อุกฺเขปนียกมฺมํ อกาสิ ฯ ตโต ปฏฺจาย เตสํ ปจฺจยทายกา
อุปฏฺจายกาปิ เทว โกฏฺสา อหํสุ ฯ โอวาทปฏิคฺคาหิกา ภิกฺขุณีโยปิ
อารกฺขเทวตาปิ ตาสํ สนฺทิกฺขสมฺภตฺตา อากาสกฺขเทวตาปิ ยาว
พฺรหฺมโลกาปิ สพฺเพ ปุณฺชชฺชา เทว ปกฺขา อหํสุ ฯ ยาว
อกนิฏฺจภฺวา ปน เอกนินฺนาทํ โกลาหลํ อคฺมาสิ ฯ

อเถโก ภิกฺขุ ตถาคตํ อุปสงฺกมิตฺวา อุกฺเขปกานํ “ฌมฺมิเกเนวายํ
กมฺเมน อุกฺขิตฺโตติ ลทฺธิ อุกฺขิตฺตานุตฺตกานํ “อฌมฺมิเกน กมฺเมน
อุกฺขิตฺโตติ ลทฺธิ อุกฺเขปกเหทิ วาริยมา นานํปิ จ เตสํ ตํ อานุปริวารเตว
วิจฺรณภาวํ อโรเจสิ ฯ ภควา “สมคฺคา กิร โหนฺตฺติ เทว วาเร
เปเสตฺวา “น อิจฺฉนฺติ ภนฺเต สมคฺคา ภวิตฺนฺติ สุตฺวา ตตฺติยวาเร
“ภินฺโน ภิกฺขุสงฺฆเ, ภินฺโน ภิกฺขุสงฺฆเติ สุตฺวา เตสํ สนฺติกํ

๕. โกสมุพิก วรรค ๕๑

คนุตวา, อุกเขปนากัน อุกเขปนเน อิตเรสณจ อาปตติยา อทสฺสเน
อาทินวั กเถตฺวา ปฺน เตสํ ตตฺถเว เอกสิมมายํ อุโปสธาทีนินิ อนุชานิตฺวา
ภตฺตคฺคาทีสุ ภณฺฑนชาตานิ “อาสนนฺตริกาย นิสิตฺตพฺพนฺติ ภตฺตคฺเค
วตฺตํ ปญาเปตฺวา “อิทานิปี ภณฺฑนชาตา วิหรนฺตฺติ สุตฺวา
ตตฺถ คนุตฺวา “อลํ ภิกฺขเว มา ภณฺฑนนฺตฺติอาทีนินิ วรรคฺวา “ภิกฺขเว
ภณฺฑนกลหวิคฺคหวิวาทา นามเต อนตฺถการกา, กลหํ นิสฺสาย หิ
ลฺลุกฺกิกายี สกฺกณิกา หตฺถินาคํ ชีวิตกฺขยํ ปาเปสฺสิตฺติ ลฺลุกฺกิกชาตกํ
กเถตฺวา “ภิกฺขเว สมคฺคา โหถ มา วิวถ; วิวาทํ นิสฺสาย หิ
อนेกสทฺสสวณฺณกฺกายี ชีวิตกฺขยํ ปตฺตาติ วณฺณกฺกชาตกํ กเถสิ ฯ

เอวปี เตสุ วจนํ อนาทิยนฺเตสุ, อณฺณตเรน ฌมฺมวาทินา
ตถาคตฺสส วิเหสํ อนิจฺฉนฺเตน “อาคมตฺต ฆนฺเต ภควา ฌมฺมสฺสามิ,
อปโปสฺสูกโก ฆนฺเต ภควา ทิฏฺฐฌมฺมสุขวิหารํ อนุยฺตุโต วิหรตฺ;
มยเมเตน ภณฺฑนเนน กลहेน วิคฺคहेน วิวาทเนน ปญฺญาอิสฺสามาติ
วุตฺเต, “ภูตปฺพุพฺพิ ภิกฺขเว พาราณสิยํ พุรหฺมทตฺโต นาม กาสีราชา
อโหสฺสิตฺติ พุรหฺมทตฺเตน ทีฆีตฺติสฺส โกสลรณฺโถ รชฺชํ อจฺฉินฺนิตฺวา
อณฺณาตกเวเสน วสนฺตฺสส มาริตภาวญฺเจว ทีฆาวุกฺมาเรน อตฺตโน
ชีวิตे ทินฺเน, ตโต ปญฺจาย เตสํ สมคฺคภาวญฺจ กเถตฺวา “เตสํ
หิ นาม ภิกฺขเว ราชนํ อาทินฺนทณฺฑทานํ อาทินฺนสฺตถานํ เอวรूपํ
ขนฺติโสฺรจฺจํ ภวิสฺสตี, อธิ โข ตํ ภิกฺขเว โสเถถ; ยํ ตุมฺहे

๕. โกสมพิก วัตถุ ๕๒

เอวํ สุวากุขาเต ชมฺมวินเย ปพฺพชิตา สมานา ขมา จ ภเวยฺยาล
โสธฺตา จาติ โอวทิตฺวาปี เนว เต สมคฺเค กาคฺคํ อสฺกฺขิ ฯ

โส ตาย อากิณฺณวิหารตาย อุกฺกณฺจิตฺ “อหํ โข
อิทานิ อากิณฺโณ ทุกฺขํ วิหฺรามิ, อิเม จ ภิกฺขุ มม วจัน
น กโรนฺติ; ยนฺนุนาหํ เอโก คณฺมหา วูปกฺกฺโ วิหฺเรยฺยนฺติ
จินฺเตตฺวา โกสมฺพิยํ ปิณฺฑาย จริตฺวา อนปฺโลเกตฺวา ภิกฺขุสงฺฆํ
เอกโก ว อตฺตโน ปตฺตจิวฺรมาทาย พาลกโลณการามํ คนฺตฺวา
ตตฺถ ภคฺคฺเตรสฺส เอกจาริกวตฺตํ กเถตฺวา ปาจิณฺวสมิกทาย
ติณฺณํ กุลปฺตฺตานํ สามคฺคีรฺसानิสฺสํ กเถตฺวา, เยน ปารีเลยฺยกํ,
ตทวสฺริ ฯ ตตฺร สุทํ ภควา ปารีเลยฺยกํ อุปนิสฺสาย รกฺขิตฺวอนสฺมฺเฑ
ภทฺทสาลมูเล ปารีเลยฺยเกน หตฺถินา อุปฏฺฐิจฺยมาโน ผาสฺกํ
วสฺสาวาสํ วสิ ฯ

โกสมฺพิวาสินฺปิ โข อุปาสกา วิหฺาริ คนฺตฺวา สตฺถารํ
อปสฺสนฺตา “กุหิ ภนฺเต สตฺถาติ ปุจฺฉิสิ ฯ เต ภิกฺขุ อาหํสุ
“ปารีเลยฺยกวนสฺมฺเฑ กโตติ ฯ “กึการณา ภนฺเตติ ฯ “อมฺเห
สมคฺเค กาคฺคํ วายมิ, มยํ ปน น สมคฺคา อหฺมฺหาติ ฯ
“ภนฺเต ตฺมฺเห สตฺถุ สนฺติเก ปพฺพชิตฺวา, ตสฺมี สามคฺคี
กโรนฺเตปี, สมคฺคา น อหฺวตฺถาติ ฯ “เอวมาวุโสติ ฯ มนฺุสฺสา
“อิเม สตฺถุ สนฺติเก ปพฺพชิตฺวา, ตสฺมี สามคฺคี กโรนฺเตปี,
สมคฺคา น ชาตา; มยํ อิเม นิสฺสาย สตฺถารํ ทฏฺฐํ น ลภิมฺหา;

๕. โภสมุพิก วตฺถุ ๕๑

อิมสํ เนว อาสนํ ทสฺสาม, น อภิวาทนาทีนึ กริสฺสามาติ ตโต
ปฏฺจาย เตสํ สามิจิมตฺตกํปี น กริสฺสุ ฯ เต อปฺปาหารตาย
สฺสฺสมานา กติปาเหเนว อุชฺฐกา หุตฺวา อณฺณมณฺณํ อจฺจุยํ
เทเสตฺวา ขมาเปตฺวา “อุปาสกา มยํ สมคฺคา ชาตา, ตุมฺเหปี
โน ปุริมสฺทิสฺสา ว โหถาติ อหํสฺสุ ฯ “ขมาปีโต ปน โว ฆนฺเต
สฺตฺถาติ ฯ “น ขมาปีโต อวฺุโสติ ฯ “เตนฺหิ สฺตฺถารํ ขมาเปถ,
สฺตฺถุ ขมาปีตกาเถ มยํปี ตุมฺหากํ ปุริมสฺทิสฺสา ฆวิสฺสามาติ ฯ เต
อนฺโตวสฺสฺภาเวน สฺตฺถุ สนฺตึกํ กนฺตุํ อวิสฺสนฺตา ทุกฺเขน ตํ
อนฺโตวสฺสํ วีตฺตินาเมสฺสุ ฯ

สฺตฺถา ปน เตนฺ หตฺถินา อุปฏฺจิชฺชมาโน สุขํ วสิ ฯ โสปี
คณฺํ ปหาย ฆาสฺสูวิหารตฺถาย ตํ วนสฺสนฺทํ ปาวิสิ ฯ ยถาห ?
“อหํ โข อากิณฺโณ วิหฺรามิ หตฺถึหิ หตฺถินึหิ หตฺถิกถฺเกหิ
หตฺถิจฺฉาเปหิ, ฉินฺนคฺคานิ เจว ติณฺยานิ ขาทามิ, โอบคฺคโคภคฺคณฺจ
เม สาขาภฺงคํ ขาทนฺติ, อาวิลานิ จ ปานียานิ ปีวามิ,
โอบคฺคานฺตสฺส เม อุตฺตติณฺณสฺส หตฺถินิโย กายํ อุปนิขฺมฺสนฺติโย
คนฺจนฺติ, ยนฺนุนาหํ เอโก คณฺมหา วุปกฏฺโฐ วิหเรยฺยนฺติ ฯ
อถ โข โส หตฺถินาโค ยฺฐา อปฺกมฺม, เยน ปารีเลยฺยกํ
รกฺขิตฺวอนสฺสนฺโท ฆทฺทสาลมฺมูลํ เยน ฆคฺวา, เตนฺอุปสฺงกมิ; อุป-
สฺงกมิตฺวา จ ปน ฆควนฺตํ วนฺทิตฺวา โอบโลเกนฺโต อณฺณํ

๕. โภสมบุพิก วรรค ๕๔

กิญจิ อทิสวา ภททสาลมมฺลํ ปาเทน ปหรนฺโต ตจฺเจตฺวา
โสณฺทาย สาขํ คเหตุวา สมมุชฺชิ; ตโต ปฏฺจาย โสณฺทาย
ฃฏฺฐํ คเหตุวา ปานียํ ปริโภชนียํ อุปฏฺจเปติ; อญฺโหทเกน อตฺถ
สฺติ, อญฺโหทกํ ปฏฺฐิยาเทติ ฯ กถํ ? หตฺถเณ กฏฺฐานี ฃสฺติตฺวา
อคฺคิ สมฺปาเทติ, ตํ ทารุณี ปกฺขิปนฺโต ชาเลตฺวา ตตฺถ ปาสาณ
ปจฺิตฺวา ทารุทณฺฑเกน ปวฏฺฐเฏตฺวา ปริจฺฉินฺนาย ชุทฺทกโสณฺฑิยํ
จิปฺติ; ตโต หตฺถํ โอตฺทาเรตฺวา อุทกสฺส ตตฺถภาวํ ชานิตฺวา
คณฺตฺวา สตฺถารํ วนฺทติ ฯ สตฺถา “อุทกํ เต ตาปีตํ ปารีเลยฺยกาติ
วตฺวา ตตฺถ คณฺตฺวา นหายติ ฯ อถสฺส นานาวิชานี ผลานี
อาหริตฺวา เทติ ฯ ยทา ปน สตฺถา คามํ ปิณฺฑทาย ปวิสฺติ; ตทา
สตฺถุ ปตฺตจิวฺรมาทาย กุมฺภเ ปตฺติฏฺฐาเปตฺวา สตฺถารา สทฺธิยฺเว
คจฺฉติ ฯ สตฺถา คามุปจาร์ ปตฺวา “ปารีเลยฺยก อิตฺโต ปฏฺจาย
ตยา คณฺตํ น สกฺกา, อาหาร เม ปตฺตจิวฺรนฺติ อาหาราเปตฺวา
คามํ ปิณฺฑทาย ปวิสฺติ ฯ โสปี ยาว สตฺถุ นิกฺขมฺนา ตตฺถ
จตฺวา สตฺถุ อากมฺนกาเล ปจฺจुकฺคมนํ กตฺวา ปุริมฺนเยเนว
ปตฺตจิวฺริ คเหตุวา วสนฺภูฏาเน โอตฺทาเรตฺวา วตฺถํ ทสฺเสตฺวา
สาขาย วิชฺติ, รตฺถิ วาลมิกปริปฺนถฺนิวารณฺตถํ มหนฺตํ ทณฺฑํ
โสณฺฑทาย คเหตุวา “สตฺถารํ รกฺขิสฺสสามีติ ยาว อรฺุณฺคฺคมฺนา
วณฺสณฺฑทสฺส อนฺตรนฺตรเร วิจฺรติ ฯ ตโต ปฏฺจายเยว กิร โส
วณฺสณฺโฑ รกฺขิตฺวณฺสณฺโฑ นาม ชาโต ฯ อรุณฺเ อุกฺคเต,
มุโขทกทานํ อาทิ กตฺวา เตนฺเว อุปาเยน สพฺพวตฺถานี กโรติ ฯ

๕. โภสมพิภก วตุถ ๕๕

อเถโก มกุกโฏ ตํ หตุถึ อฎุจาย สมฎุจาย ตถาคตสุส
อภิสมาจาริกํ กโรนุตํ ทิสฺวา “อหํปี กิณฺจิทเวว กริสฺสามิติ
วิจฺรณฺโต เอกทิวสํ นิมนฺมกฺขิกํ ทณฺฑทกมรฺฐปฏฺลํ ทิสฺวา ทณฺฑทกํ
ภณฺชิตฺวา ทณฺฑทเกเนว สทฺฐี มรฺฐปฏฺลํ สตุถฺ สนฺตํ หริตฺวา
กทลิตฺตํ ฉินฺทิตฺวา ตตฺถ จเปตฺวา อทาสี ๗ สตุถา คณฺหิ ๗
มกุกโฏ “กริสฺสตี นฺ โข ปริโภคํ น กริสฺสตีติ โอลิเกนฺโต
คเหตุวา นิสินฺนํ ทิสฺวา “กึ นฺ โขติ จินฺเตตฺวา ทณฺฑทโกฏฺฐี
คเหตุวา ปริวตฺเตตฺวา อุปรฺชาเรนฺโต อณฺฑทกานิ ทิสฺวา ตานิ สณฺนํ
อปเนตฺวา ปฺน อทาสี ๗ สตุถา ปริโภคมกาสี ๗ โส ตฎุจมานโส ตํ ตํ
สาขํ คเหตุวา นจฺจนฺโต อฎุจาสี ๗ อถสุส คหิตสาขาปี อกฺกนฺตสาขาปี
ภิกฺขุชิ ๗ โส เอกสุมี ขาณฺมตฺถเก ปตฺติตฺวา, นิพฺพิทฺชคตฺโต
ปสนฺเนเนว จิตฺเตน กาลํ กตฺวา ตาวตีสภวเน ตีสโยชนิก
กนฺกวิมานเน นิพฺพตฺติ, อจฺฉรฺาสนฺสฺสปริวาริ อโหสิ ๗

ตถาคตสุส ตตฺถ หตุถินาเคน อฎุจยิมานสุส วสนภาโว
สกลชมฺพุทฺธิเป ปากโฏ อโหสิ ๗ สาวตฺถินครโต “อนาถปิณฺฑทิก
วิสาขา มหาอุปาสิกาทิ เอวมาทินิ มหากุลานิ อานนฺทตฺถเณรสฺส
สาสนํ ปหิณฺตีสุ “สตุถาริ โน ภนฺเต ทสฺเสถาติ ๗ ทิสาวาสินฺปิ
ปญฺจสตา ภิกฺขุ วุตฺถวสุสา อนนฺทตฺถเณริ อุตฺสงฺกมิตฺวา “จิสฺสุตา
โน อาวุโส อานนฺท ภควโต สมฺมุขา ฌมฺมิกถา; สาธุ มยํ
อาวุโส อานนฺท ลภฺยยาม ภควโต สมฺมุขา ฌมฺมิกถํ สวานายาติ
ยจฺจิสฺสุ ๗ เถโร เต ภิกฺขุ อาทาย ตตฺถ คนฺตฺวา “เตมาสํ เอกวิหาริน

๕. โภสมุพิก วตฺถ ๕๖

ตถาคตสฺส สนฺตํ เอตฺตเกหิ ภิกฺขุหิ สทฺธิ อฺปสงฺกมิตฺถํ
อฺยตฺตนฺตํ จินฺตเตว เต ภิกฺขุ พหิ จเปตฺวา เอกโก ว
สตุถาริ อฺปสงฺกมฺ ๗ ปาริเลยฺยโก ตํ ทิสฺวา ทณฺฑกํ อาทาย
ปภฺนฺนํ ๗ สตุถา โอลฺลเกตฺวา “อเปหิ ปาริเลยฺยก, มา นิวารยฺ;
พฺพุทฺธปฏฺฐาโก เอโสติ อห ๗ โส ตตฺถเว ทณฺฑํ นนฺนเตตฺวา
ปตฺตจิวรปฏฺฐคฺคหณฺ อปฺจุจฺจ ๗ เถโร นาทาสิ ๗ นาโก “สเจ
อฺกคฺคหิตฺวตฺโต ภวิสฺสติ, สตุถุ นิสฺสีทฺนปาสาณผลเก อตฺตโน
ปรีกฺขาริ น เปสฺสตีติ จินฺตเตสิ ๗ เถโร ปตฺตจิวริ ภูมฺมํ จเปสิ ๗
วตฺตสมฺปนฺนา หิ คฺรุณฺ อสเน วา สยเน วา อตฺตโน ปรีกฺขาริ
น เปนฺติ ๗ โส ตํ ทิสฺวา ปสนฺนจิตฺโต อโหสิ ๗ เถโร สตุถาริ
วณฺฑิตฺวา เอกมณฺฑํ นิสฺสีทิ ๗ สตุถา “อานนฺท เอกโก ว อาคโตสฺสีติ
ปฺจุจฺจิตฺวา ปณฺจสฺเตหิ ภิกฺขุหิ สทฺธิ อาคตภาวํ สุตฺวา “ภฺหิ
ปนฺ เตติ วตฺวา, “ตฺมฺหากํ จิตฺตํ อชานนฺโต พหิ จเปตฺวา
อาคโตมฺหิตฺติ วุตฺเต, “ปฏฺโกสหาหิ เตติ อห ๗ เถโร ตถา อกาสิ ๗ เต
ภิกฺขุ อคฺนตฺวา สตุถาริ วณฺฑิตฺวา เอกมณฺฑํ นิสฺสีทฺสฺ ๗ สตุถา เตหิ
สทฺธิ ปฏฺฐิสนฺถาริ กตฺวา, เตหิ ภิกฺขุหิ “ภนฺเต ภควา พฺพุทฺธสฺสุมาโล
เจว ขตฺตยฺสฺสุมาโล จ, ตฺมฺเหหิ เตมาสํ เอกเกหิ ติฏฺฐนฺเตหิ
นิสฺสีทฺนเตหิ จ ทฺถกฺริ กตฺ; วตฺตปฏฺฐิวตฺตการโกปิ มฺุโขทกฺทายโกปิ
นาโหสิ มณฺเฑติ วุตฺเต, “ภิกฺขเว ปาริเลยฺยกหตฺถินา มม
สพฺพภิกฺขุจฺจานิ กตฺวานิ, เอวรูปํ หิ สหายกํ ลภฺนฺเตน เอกโต วสิตฺถํ
ยุตฺตํ, อลภฺนตฺสฺส เอกจาริกภาโว ว เสยฺโยติ วตฺวา อีมา

๕. โกสมพิก วัตถุประสงค์ ๕๗

นาควคเค ติสฺโส คาทาโย อภาสิ

“สเจ ลเภถ นิปกํ สหายํ

สพฺฐิจรํ สาธุวิหาริ ธีรํ,

อภิภุยุย สพฺพานิ ปริสุตฺยานิ

จเรยฺย เตนตฺตมโน สตีมา ฯ

โน เจ ลเภถ นิปกํ สหายํ

สพฺฐิจรํ สาธุวิหาริ ธีรํ,

ราชา ว รฏฺจํ วิชิตํ ปหาย,

เอโก จเร, มาตงฺครณฺเวยว นาโค ฯ

เอกสุส จริตํ เสยฺโย, นตฺถิ พาเล สหายตา;

เอโก จเร น จ ปาปานิ กยิรา,

อปฺโปสุตฺตูกโก มาตงฺครณฺเวยว นาโคติ ฯ

คาทาปริโยसानเน ปญฺจสตาปี เต ภิกฺขุ อรหตฺเต ปตฺติภฺจหิสุ ฯ
อานนฺทตฺเตโร อนาถปิณฑิกาทิหิ เปสิตํ สาสนํ อาโรเจตฺวา “ภนฺเต
อนาถปิณฑิกปมฺขา ปญฺจ อริยสาวกโกฏฺเวยว ตุมฺหากํ อากมณฺ์
ปจฺจสีสนฺตึติ อาท ฯ สตฺถา “เตนหิ คณฺหาหิ ปตฺตจิวฺรนฺติ ปตฺตจิวฺรํ
คาทาเปตฺวา นิภฺขมิ ฯ นาโค กนฺตฺวา มคฺเค ติริยํ อฏฺฐาสิ ฯ ภิกฺขุ
ตํ ทิสฺวา ภควนฺตํ ปุจฺฉีสุ “กึ กโรติ ภนฺเตติ ฯ “ตุมฺหากํ
ภิกฺขเว ภิกฺขํ ทาคฺ์ ปจฺจาสิสฺติ, ทิฆรตฺตํ โข ปนายนฺ์ มยฺหํ
อุปการโก, นาสุส จิตฺตํ โกเปตฺุ วฏฺฏติ, นินฺวตฺตถ ภิกฺขเวติ ฯ
สตฺถา ภิกฺขุ กเหตฺวา นินฺวตฺติ ฯ หตฺถิปิ วนฺสณฺฑํ ปวิสิตฺวา

๕. โกสมุพิก วรรค ๕๘

ปนสกทลิตลาทีนิ นานาผลานิ สหริตฺวา ราสี กตฺวา ปฺนทิวเส
ภิกฺขุณฺโณ อทาสี ฯ ปญฺจสตา ภิกฺขุ สพฺพานิ เขเปตฺตํ นาสกฺขีสุ ฯ
ภตฺตกิจฺจปรีโยसानเ สตุถา ปตฺตจิวรี คเหตุวา นิกฺขมิ ฯ นาโค
ภิกฺขุณฺโณ อนฺตรนฺตเรน กนฺตฺวา สตุถุ ปฺรโต ตีริยํ อฏฺฐาสี ฯ ภิกฺขุ
ตํ ทิสฺวา ภควนฺตํ ปุจฺฉีสุ “กึ กโรติ ภนฺเตติ ฯ “อัยฺ ภิกฺขเว
คฺคุมฺเห เปเสตฺวา มํ นีวตฺเตตฺตีติ ฯ “เอวํ ภนฺเตติ ฯ “อาม ภิกฺขเวติ ฯ
อถ นํ สตุถา “ปารีเลยฺยก อิทํ มม อนีวตฺตคฺคณฺนํ, ตว อิมินา
อตฺตภาเวน ฆานํ วา วิปฺสสนฺนํ วา มคฺคผลํ วา นตฺถิ, ติฏฺฐ
ตฺวนฺติ อาท ฯ ตํ สุตฺวา นาโค มฺุเข โสณฺฑํ ปกฺขิปิตฺวา โรทฺนโต
ปจฺจโต ปจฺจโต อคฺมาสี ฯ โส หิ สตุถารํ นีวตฺเตตฺตํ ลภฺนโต
เตเนว นียามน ยาวชีวํ ปฏฺิขคฺเคยฺย ฯ สตุถา ปน ตํ คามุปจาร์
ปตฺวา “ปารีเลยฺยก อิตฺโต ปฏฺุจาย ตว อญฺมิ, มนุสฺสวาโส
สปริปนฺโถ, ติฏฺฐ ตฺวนฺติ อาท ฯ โส โรทฺมานอ ตตฺถ จตฺวา,
สตุถริ จกฺขุปลํ วิชฺหนฺเต, หทฺยน ผลิตฺน กาลํ กตฺวา สตุถริ
ปสาเทน ตาวตฺีสภวเน ตฺีสโยชนิกเ กนกวิมานเ อจฺจราสทฺสสมฺชฺเ
นิพฺพตฺติ ฯ “ปารีเลยฺยกเทวปฺตฺโตเตววสฺส นามํ อโหสิ ฯ สตุถาปี
อนุปฺพเพน เขตฺวานํ อคฺมาสี ฯ

โกสมุพิกา ภิกฺขุ “สตุถา กิร สาวตฺถี อากโตติ สุตฺวา
สตุถารํ ขมาเปตฺตํ ตตฺถ อคฺมํสุ ฯ โกสลราชา “เต กิร โกสมุพิกา
ภณฺทนาการกา ภิกฺขุ อากจฺจนฺตฺีติ สุตฺวา สตุถารํ อุปสงฺกมิตฺวา
“อหํ ภนฺเต เตสํ มม วิชิตํ ปวิสิตํ น ทสฺสามีติ อาท ฯ

๕. โกสมุพิก วตฺถ ๕๘

“มหาราช สีลวนฺตา เต ภิกฺขุ, เกวลํ อญฺญมญฺญํ วิวาเทน
มม วจฺนํ น คณฺหิสุ; อิทานิ มํ ขมาเปตฺถุ อากจฺจนฺติ; อากจฺจนฺตุ
มหาราชชาติ ฯ อนาถปิณฺฑติโกปิ “ภนฺเต อหํ เตสํ วิหารํ ปวิสิตฺถุ
น ทสฺสามิตี วตฺวา ตเถว ภควตา ปฏิกฺขิตฺโต ตฺถุหิ อโหสิ ฯ
สาวตฺถิยํ อนุปฺปตฺตทานํ ปน เตสํ ภควา เอกมฺนฺเต วิวิตฺถํ การาเปตฺวา
เสนาสนํ ทาเปสิ ฯ อญฺเณ ภิกฺขุ เตหิ สทฺธิ เนว เอกโต นิสิตฺถนฺติ
น ติฏฺฐนฺติ ฯ อากตาคตา สตฺถารํ ปุจฺจนฺติ “กตเม เต ภนฺเต
ภณฺฑนการกา โกสมุพิกา ภิกฺขุติ ฯ สตฺถา “เอเตติ ทสฺเสติ ฯ
เต “เอเต กิร เต, เอเต กิร เตติ อากตาคเตหิ อญฺญุเลีย
ทสฺสิยมานา ลชฺชาย สีสํ อุกฺขิปิตฺถุ อสกุโกนฺตา ภควโต ปาทมฺULE
นิปฺชชิตฺวา ภควนฺตํ ขมาเปตฺถุ ฯ สตฺถา “ภาริยํ โว ภิกฺขเว กตฺถ;
คฺมุเห นาม มาทิสฺสฺส พุทฺธสฺส สนฺติเก ปพฺพชิตฺวาปิ, มยิ สามคฺคิ
กโรนฺเต, มม วจฺนํ น กริตฺถ, โปราณกปณฺฑิตาปิ วชฺฌปฺปตฺตทานํ
มาตาปิตฺถุนํ โอวาทํ สุตฺวา, เตสุ จีวิตา โวโรปียมานฺสุปิ, ตํ
อนตฺถิกมิตฺวา ปจฺฉา ทฺวิสุ รฏฺฐเจสุ รชฺชํ การยฺยิสฺสูติ วตฺวา
ปฺนฺเทว ทิฆมาวฺกุมาโรชาตกํ กเถตฺวา “เอวํ ภิกฺขเว ทิฆมาวฺกุมาโร
มาตาปิตฺถุ จีวิตา โวโรปียมานฺสุปิ, เตสํ โอวาทํ อนตฺถิกมิตฺวา
ปจฺฉา พุรฺหมทตฺตสฺส ธีตฺรํ ลภิตฺวา ทฺวิสุ กาสฺสิโกสฺสทรฏฺฐเจสุ รชฺชํ
กาเรสิ, คฺมุเหหิ ปน มม วจฺนํ อกโรนฺเตหิ ภาริยํ กตฺถนฺติ วตฺวา
อิมํ คาถมาห

๕. โกสมุพิก วจุถ ๕๕

“ปเร จ น วิชาณนุติ ‘มยเมตถ ยมาม เส;
เย จ ตตุถ วิชาณนุติ, ตโต สมมุนุติ เมธคาคิ ฯ

ตตุถ “ปเรติ: ปณฺฑิตเต จเปตฺวา ตโต อญฺเฆ ภาณฺฑนการกา
ปเร นาม ฯ เต ตตุถ สงฺฆมชฺเฒ โกลาหลํ กโรนฺตา “มย
ยมาม เส อุปรمام นสฺสาม สสทํ สมิปํ มจฺจุสนฺติกํ กจฺจามาติ
น วิชาณนุติ ฯ เย จ ตตุถ วิชาณนุตีติ: เย ตตุถ ปณฺฑิตา
“มยํ มจฺจุสมิปปํ กจฺจามาติ วิชาณนุติ ฯ ตโต สมมุนุติ เมธคาคิ:
เอวํ หิ เต ชานนฺตา โยนิโสมนสิการํ อุปฺปาเทตฺวา เมธคานํ
กลหานํ รูปสมาย ปฏิปชฺชนฺติ, อถ เตสํ ตาย ปฏิปตฺติยา เต
เมธคา สมมุนุติ ฯ อถวา “ปเร จาคิ: ปุพฺเพ มยา “มา ภิกฺขเว
ภาณฺฑนนฺตืออาทีนึ วจฺวา โอวทียมานาปิ มม โอวาทสฺส อปฺปฏิคฺคหณฺณ
อมามกา ปเร นาม “มยํ ฉนฺทาทิวเสน มิจฺจาคาหํ คเหตุวา เอตฺถ
สงฺฆมชฺเฒ ยมาม เส ภาณฺฑนาทีนํ วุฑฺฒิยา วายมามาติ น
วิชาณนุติ ฯ อิทานิ ปน โยนิโส ปจฺจเวกฺขมานา ตตุถ ตุมฺหากํ
อนฺตเร ये ปณฺฑิตปฺริสา “ปุพฺเพ มยํ ฉนฺทาทิวเสน วายมฺนฺตา
อโยนิโส ปฏิปฺนฺนาติ วิชาณนุติ, ตโต เตสํ สนฺติกา เต ปณฺฑิตปฺริเส
นิสฺสาย อิมทานิ กลหสงฺขาตา เมธคา สมมุนุตีติ อยเมตถ อตฺถโถติ ฯ

คาถาปริโยसाने สมฺปตฺตภิกฺขู โสตาปตฺติผลาทีสุ ปตฺติจฺหึสูติ ฯ

โกสมุพิก วจุถ ฯ
